

DIRECTOR
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
== INAPOIAZĂ ==

Unirea

ABONAMENTUL

Pe un an 150 Lei
Pe 6 luni 75 Lei
Pe 3 luni 40 Lei
Pentru America 2 Dolar.
Numărul 3 Lei

Pentru inserate se plătesc 5 lei de șir garmond
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Se deschid școlile.

— Gânduri și reflexii pentru începutul noului an școlar. —

(—) Dela o margine la alta, țara este iarăși în fierbere. Clopoșele cu glas de argint tulbură liniștea satelor noastre, rămase pustii la vremea lucrului de vară. Roiuri nesfârșite de copii cu fețe îmbujorate și ochi aprinși năvălesc în curtea școlii bătrâne care, speriată de atâta gălăgie, își deschide larg porțile zăvorșite. Suntem în Septembrie! Câte griji și emoții, ce val imens de nădejdi și visuri nu aduce, an de an, această lună, cu obișnuita ei surpriză: deschiderea școlilor!

Acum mai ales, în clocotul tulbure al vieții de după războiu, năvala spre școală s'a întesit. Seta de lumină înăbușită de atâtea veacuri, izbucnește acum cu putere elementară. Și în cele mai dosite cătune oamenii cer cu stăruință dascăl; iar la școlile medii aglomerația întrece și cele mai optimiste așteptări. Această pornire spre lumină, este una din cele mai sănătoase și mai făgăduitoare manifestări ale puterii noastre de viață. În fața ei o datorie se impune: să o întrebuițăm și să o îndrumăm cât se poate de bine, făurind cu pricepere temelile de mâine ale neamului.

Durere, îndrumătorii nici până azi nu au găsit alvia potrivită pentru acest imens val de energie sufletească a neamului. Câte mii de copii nu vor fi și anul acesta, cari vor cere pâinea învățaturii și nu va fi cine să li-o frângă! Câte sute de școlii pustii, din pricina mizeriei materiale în care se sbate corpul didactic. Iar cei cari au avut fericirea să se poată îngheși în băncile școlii, vor fi, poate, și anul acesta, cași în cei trecuți, bieți iepurași de experimente pentru mulțimea nenumărată de revizori, directori și inspectori, regionali și generali, ai ministerului instrucțiunii (dintre cari unii nici atâta nu știu, că școlile din Blaj sunt românești, nu minoritare!) Cine-ar putea ghici capriciile acestor domni pe un an înainte? Cine ar putea spune, cari studii se vor socoti mai însemnate, din ce și cum se vor face examene, după ce norme se vor face clasificările? Din trimestru în trimestru regulamentele se schimbă telegrafic, cu viteză amețitoare. Fericit directorul, care să nu se incurce în învălmășala lor haotică!

Dar să trecem peste spectacolul dureros ce-l oferă politica noastră școlară. Pe noi, aici, ne interesează în primul rând o problemă care, în mijlocul tuturor schimbărilor și înnoirilor, trebuie să rămână o preocupare statornică: creșterea religioasă a școlilor. Statul și biserică sunt deopotrivă interesați în această problemă, dela rezolvirea căreia atârână în bună parte viitorul neamului.

Și, constatăm cu bucurie, chestiunea nu a fost uitată, nici bagatelizată. Legea încredă în program ore de religie, pe cari va

fi dator să le țină învățătorul, dacă preotul nu le va reclama pentru sine. Se prevede, mai departe, cercetarea bisericii, sub conducerea dascălului. — Totuș mai este mult de dorit și de făcut. Sunt anumite categorii de școlii, din programa cărora religia lipsește. Ori poate absolvenții școlilor comerciale, de pildă, nu trebuie să știe frica de Dumnezeu?! Sunt dascăli și profesori necredincioși, cari cu un zimbet ironic, cu o vorbă răutăcioasă, strică tot ce clădește catehetul în curs de ani. Sunt și manuale de liceu, aprobate de minister, cari ar trebui periate nițel din punct de vedere religios. De sigur, este o datorie a catehetilor să denunțe orice nelegiuire de acest fel, dar, se spune, că autoritățile școlare nu se prea grăbesc cu sancțiunile în astfel de cazuri! — În sfârșit, copiii din orașe cresc într'un mediu otrăvit, cât se poate mai neprielnic pentru o creștere religioasă. Ar fi timpul suprem să se ia măsuri drastice împotriva tuturor agenților imoralității, fie cinematografe și teatre, fie cărți și reviste de pornografie ș. a.

Biserica, la rândul ei, se străduiește tot mai mult să asigure educația religioasă. În biserica noastră, în deosebi, se observă în anii din urmă un progres netăgăduit în catehizare. Totuș rămâne și aici încă mult de dorit și de făcut! Se spune că ar fi preoți, în floarea vârstei și cu gospodărie model, cari nu dau pe la școală din Crăciun în Paști! Se constată la examen, că Părintele nu știe nici măcar în care clasă sunt copiii din banca din față! Librăriile vând un mare număr de manuale pentru religie prin Ianuarie și Februarie! Nu mai vorbim de aceia, cari merg la școală nepregătiți și catechizează model — de rău.

Ei bine, așa nu mai merge! Trebuie să smulgem odată și rădăcinile răului moștenit de pe vremuri. Un preot, care fără motive grele nu-și împlinește, ori împlinește prost datoria de a catechiza, nu este păstorul rânduit de Hristos, ci lup răpitor în mijlocul turmei. Te miri cum poate unul ca acesta privi liniștit în fața oamenilor și cum nu roșește când, pe drum, se ridică spre el, rugători și curioși, atâția ochi de copii nevinovați, cărora azi ar fi trebuit să le vorbească despre Domnul Hristos! — Da, și în biserică trebuie control și sancțiuni, pentru întărirea celor buni și pentru îndreptarea celor neglijenți!

De încheiere, Doamne cât mi-ar plăcea să pot grăi așa la o parte, o clipă numai, cu fiecare cititor-preot, și să-l întreb cu toată discreția: „Părinte, știi că s'a început școala? Fost-ai ieri la cateheză?”

□ □

„Casa Domnului“. Așa se numește, cu multă dreptate, cel mai nou așezământ religios al Blajului, deschis săptămâna trecută.

Este o operă a călugărilor assumptioniști francezi, cari s'au gândit, că pe lângă munca devotată și desinteresată pe care de ani de zile o depun în folosul școlilor noastre ca profesori de limba franceză, să ajute biserica noastră și cu aportul ce ar putea da prin deschiderea unui cămin menit a crește, pe cheltuiala ordinului, o seamă de candidați pentru preoție și eventual chiar călugărie. În scopul acesta s'a adaptat, cât se poate mai potrivit cu menirea ce are, una din cele mai frumoase case ale Blajului, primindu-se în ea, absolut gratuit, 10 elevi aleși pe sprânceană. Marția trecută ea s'a inaugurat apoi, cu o mișcătoare solemnitate, la care a ținut să asiste și I. Preașfinția Sa p. mitropolit, împreună cu alți oaspeți invitați la această frumoasă serbare intimă.

Lămuririle date cu acest prilej din partea p. Evrard, superiorul Assumptioniștilor dela noi, asupra misiunii ce înțeleg să dea noului așezământ cultural și religios al Blajului, au făcut asupra tuturor cea mai bună impresie, rămânând cu toții în convingerea, că începutul modest de acum poate fi sămburele unei opere din cele mai importante pentru viitorul bisericii noastre. — O dorim din tot sufletul!

Mănușile papei. Ceice nu pot să se bucure, alături de noi, de mișcarea deosebit de înălțătoare pe care a creat-o marele jubileu din acest an, au scornit de curând, că ivindu-se anumite inflamații pe mâinile sfântului Părinte, acesta și-ar fi tras, la sfatul doctorilor, niște mănuși de gumă fină, pentru a nu căpăta ceva boală de pe urma prea multelor sărutări de mână venite din partea peregrinilor „Anului sfânt“.

Scornitura a fost — cum se putea prevedea — înregistrată și din partea oficioaselor sibiene de pe strada mitropoliei, cari s'au grăbit să o întregească — pentru mai buna ei exploatare — cu următoarea observație malițioasă: „Ceice merg la Roma vor săruta deoi mănușile Papei, iar ceice mergem la Ierusalim vom săruta mormântul Mântuitorului. Câtă deosebire!“

Da, este o deosebire, iubiților „frați“, nu mai cât aceea nu este în favorul Dvoastră. Noi mergând la Roma sărutăm mâna Papei, pentruca întăriți cu apostolica lui binecuvântare să ne aprindem de adevărata dragoste și față de mormântul Domnului, dar și față de toți aceia cari i-se închină, iar Dvoastră vă duceți la Ierusalimul Mântuitorului nu pentru a spori în dragostea față de dânsul și ceice cred într'u el, ci numai spre a strânge — cum reiese și din aceste șire ale Dvoastră —, tot mai multă dușmănie și ură împotriva Călușei cu atâta dreptate se numește și este Vicarul său pe pământ.

Cronică bisericească.

Noul pelerinaj al bisericii noastre. Cu bineșor peste o sută de participanți, din toate straturile sociale, a plecat la Roma, Joia trecută, al doilea pelerinaj jubilar al bisericii noastre.

Conduc de înalt Preasfinția Sa pâr. mitropolit Vasile, care din motivele cunoscute n'a putut lua parte și la cel dela sfârșitul lui Maiu, noul nostru pelerinaj va ști să impună desigur tot atâta respect pentru biserica noastră ca și cel dintâiu, fiind în aceeași vreme și un puternic izvor de curate și sfinte mângâieri nu numai pentru ceice au putut să meargă la Roma, dar și pentru ceice vor afla dela dânsii impresiile cu adevărat neuitate cari se câștigă acolo.

Istoria anului jubilar, pentru care se deschide acum în toamnă o nouă perioadă și încă una din cele mai frumoase, va încresta deci alături de puternicele manifestări ale altor popoare mai mari și omagiile mai neînsemnate, ce-i drept, dar tot atât de sincere și nefățurate ale neamului nostru.

La universitatea catolică din Milano s'a inaugurat la 17 Sep. din partea Cardinalului Tosi, arhiepiscopul de acolo, o „Săptămână a etnologiei religioase“, la care participă specialiști din lumea întreagă. Lucrările acestui congres, urmărite cu atențiune din partea întregii lumi culte, au o deosebită importanță pentru apologetica creștină și sunt o nouă dovadă a solitudinii pe care catolicismul înțelege s'o dea problemelor științifice dela ordinea zilei.

O congregație pentru unirea bisericilor. În legătură cu informația dată în numărul trecut despre mișcările din Belgia, referitoare la unirea bisericilor, mai amintim acum, că un grup de benedictini belgieni ai abației Mont-César a înființat de curând, cu asentimentul și ajutorul mai multor călugări slavi, o nouă congregație monastică, supusă direct s. Congregații pentru

biserica orientală din Roma, care va sta exclusiv în serviciul acestei idei atât de plăcute sfântului Părinte al Romei.

O adresă colectivă a episcopatului belgian trimisă pâr. Baudin dela numita abație promite mai nou tot sprijinul acestui episcopat pentru noua congregație, de pe urma activității căreia se sperează că mișcarea unioasă va lua un avânt din cele puternice.

Investirea patriarhului român. Amânată până acum din motive prea puțin cunoscute din partea opiniei publice, investirea solemnă a primului patriarh al bisericii ortodoxe române pare a fi acum definitiv fixată pe ziua de 8 Noemvrie c.

Programul festivităților, cari vor avea loc cu acest prilej, este încă în studiu.

Săptămâna politică.

Pe ziua de azi, 26 Septemvrie, gazetele anunță *întoarcerea președintelui Consiliului de miniștri* din străinătate, ceea ce incontestabil este un eveniment politic de prima importanță. O întreagă serie de chestiuni, pendente dela prezența premierului, vor ajunge de acum în timpul cel mai scurt la aranjamentul definitiv reclamat de situația politică a țării.

— Cea mai însemnată dintre acestea este de sigur *chestia succesiunii la guvern*, deschisă — după părerea aproape unanimă a factorilor interesați — deodată cu înfrângerea listelor guvernului dela alegerile pentru Camerele agricole.

— Aceste alegeri, a căror semnificație politică n'o neagă decât averescanii, cari au căzut pe întreagă linia, sunt evident și o *hotărâtoare indicație pentru guvernul de mâine*, care — oricâte manevre s'ar mai încerca pentru un alt aranjament — după toate calculele politice nu poate să revină decât partidelor din opoziția unită.

— De aceea, cu toate pregătirile ce se fac pentru *alegerile comunale și județene* —

împotriva cărora luptă, evident pentru a nuse expune la o nouă înfrângere, partidul averescan —, nu credem ca guvernul actual să îndrăznească a le mai prezida, fiindcă o a doua și aproape sigură biruință a partidelor din opoziția unită ar însemna pentru liberali un fel de alungare dela guvern, pe care neapărat vor ști s'o evite. Se dă deci ca sigur, că guvernul va căuta pentru retragerea sa inevitabilă o platformă mai onorabilă.

— În politica externă primează azi *conferența dela Geneva a Societății națiunilor*, prestigiul căreia a crescut foarte mult în timpul din urmă. Un nou aranjament a raporturilor dintre popoarele învecinate, bazat pe ideea acordurilor particulare de arbitraj, o mai bună bază pentru situația minorităților din diferitele state cu elemente minoritare și pregătirea unei mari conferențe economice internaționale, sunt rezultatele mai însemnate de până acum ale discuțiilor dela Geneva.

— Paralel cu aceste discuții se pregătește pentru începutul lui Octomvrie o conferință și mai importantă, aceea a ministrilor de externe interesați în *cauza pactului de siguranță cu Germania*. Ea se va ținea probabil la Locarno în Elveția, fiind prezidată probabil din partea lui Mussolini. Participarea Germaniei se dă ca sigură.

Știri mărunte.

Pentru studentii în teologie. Noul an școlar dela Academia de teologie din Blaj va începe la 4 Octomvrie c. Toții studenții în teologie se vor prezenta deci în Seminar pe ziua de 3 Octomvrie. — Rectoratul.

Personale. După cum am mai anunțat, înalt Preasfinția Sa pâr. mitropolit VASILE a plecat Joia trecută la Roma, pentru a conduce acolo noul pelerinaj jubilar al bisericii noastre. Din acest drum se va întoarce abia pela mijlocul lunii Octomvrie.

— Acelaș a numit pe pâr. canonic Dr. Iuliu Florian rector al Internatului Vancean de

Foia „Unirii“

Fizionomia limbii franceze

— O recreațiune lingvistică —

de A. St. Șuluțiu, profesor.

Dintre toate trăsăturile, cari împreună constituiesc fizionomia limbii franceze, niciuna nu pare mai caracteristică, decât *accentul tonic*, lovind mereu una și aceeași silabă: *ultima*. De aceea, urechea noastră deprinsă cu jocul atât de liber și variat al accentului, care împrumută limbii române ceva din mersul scandat al limbii latine, rămâne, la prima impresie, oarecum nedumerită. Am crede că limba franceză nesocotește legea accentului latin, căreia se supun celelalte limbi surori cu un instinctiv automatism. Aci nu e însă la mijloc, decât o simplă iluzie, căci Francezii păstrează accentul pe aceeași silabă latină întonată*), cu deosebirea, că ei după aceasta suprimă restul cuvântului. Astfel: *māginem* a devenit *marge* (e mut) *tabula, table; latrōnem, arllon*.

Această mutilare a cuvintelor a avut ca urmare inevitabilă marele număr de *monosilabe*, ear acestea la rândul lor, au favorizat formarea *homonimelor*, cari nu se pot deosebi decât prin ortografie: *sang* (sânge), *sans* (fără), *sens* (sens), *sent* (simte), *cent* (sută). Oricine înțelege acum, de ce Francezii nu vor putea niciodată

scrie precum pronunță. Ortografia franceză va rămânea în veci — cu toate încercările demagogice — ca un giuvaer de înaltă distincție, cu atribuții intangibile, transmis generațiunilor spre mărturia vie a nobilei ei filiațiuni.

Aci e locul să vorbim despre așa numitul „calembour“, acest produs exclusiv — ca și șampania — al solului francez. Prin definiție, calembour-ul e un joc de cuvinte, sau împrercheri de cuvinte, cari se pot înțelege în două sensuri. Bunăoară, într'o societate unde se râde, un glumeț întreabă: „Știți, doamnelor, de ce femeile din Londra sunt atât de reci?“ Și fiindcă toate privirile candido, ca de căprioare la pândă, se îndreaptă întrebătoare spre vorbitor, acesta, sigur de lovitură, cu un surâs triumfător răspunde: „Parce qu'elles sont... en glaise“. (Pentru că sunt de lut. Lutul se știe că e rece). Dar „en glaise“ e homonimul lui „anglaises“ (engleze), cea ce constituie aci jocul de cuvinte.

Nu arare ori fraze întregi se pot interpreta în două feluri paradoxale. Iată un vers, pe care îl puteți citi așa:

„Par le bois du Djinn où s'entasse de l'effroi“. (Prin pădurea Djinului unde se îngrămădește groaza), sau: „Parle, bois du gin, ou cent tasses de lait froid“. (Vorbește, bea gin*, sau o sută de cești de lapte rece).

Din cele spuse până aci, cititorii puțin

*) Djinn e un nume turcesc, ear gin o băutură engleză.

familiarizați cu limba franceză ar putea să creadă, că eu mi-am pus în cap, să o prezint ca o limbă plină de ambiguități. De aceea mă grăbesc să adaug, că ortografia exclude precum am mai arătat, orice neînțelegere în fraza scrisă. Dar nici în *viul gratu* claritatea nu suferă, căci înțelesul țâsnește din inflexiunile vocii, din întregul conex al vorbirei, și limba franceză apare ca un ideal instrument de înregistrare, ce vibrează la prima evocare a sensibilității noastre.

Privită în materialul ei lexical (dicționar), trei însușiri de căpetenie o caracterizează. În prima li ie *bogăția*. Din propriul ei fond, cu spontaneitatea funcțiunilor firești, ea crează, pe zi ce merge, cuvinte noi pentru trebuințe noi (mi-dinette brise-bise, haut-parleur). Apoi, *varietatea* în nuanțarea expresiunilor. Pentru cele cinci sinonime ale noastre: a fura, jefui, prăda, despuia, șterpeli, Francezii au zece fiecare cu nuanțele lor respective: voler, dérober, ravir, dévaliser, filouter, subtiliser, spolier, dépouiller, piller, saecager. Ei opun unui singur cuvânt românesc adesea peste șapte. Coș (în Ardeal corfă) se traduce: panier, corbeille, cloyère, paisselle, cabas, torquette, manne, banne, arătând fiecare formă și destinații speciale. A treia însușire e *preciziunea*, fără care celelalte două n'ar valora nimic. Preciziunea rezultă din fixarea definitivă a înțelesurilor, bazată pe etimologie, uz și consfințirea scriitorilor mari.

*) Cu excepția neologismelor.

in locul Monseniorului *Ștefan Roșian*, a trebuit să preia oficiul de spiritual al eparhiei noastre de surori dela Obreja.

— Preaveneratul Ordinariat arhiepiscopesc a primit pe pâr. *Dr. Nicolae Lupu* de profesor la Academia de teologie și spiritual al Seminarului arhidiecezan, pe pâr. *Dr. Ioan Răcoșian* de arhidiecezan, pe pâr. *Victor Pop* din Arad de viceprotopop onorar, pe pâr. *Alexiu Ștefan* de paroh la Șeica mare, pe pâr. *Romulus Ștefan* de adm. parohial la Șilea maghiară, pe pâr. *Nicolae Cucuș* de adm. parohial la Popfața, pe pâr. *David Suciu* de adm. parohial la Șeica mare, iar pe Reverendul *Gregorin Teșă* de arhidiecezan.

Pentru o expoziție artistică de vârstă. În palatul dela Sibiu al »Astrei« noaste culturale se organizează din partea acestei organizații, cu ajutorul profesorilor I. D. Ștefănescu și D. Comșa o expoziție artistică de studii, »în care se vor arăta — cum spune prospectul — obiecte științific aranjate, covoare orientale și broderii românești, broderii, alesături, creștături, sculpturi în lemn, ceramică românească și broderii«. Expoziția va avea și o sală de pictură modernă, va cuprinde și o serie de tablouri. Scopul este de-a înfățișa publicului, prin tablouri caracteristice și de însemnată valoare artistică, evoluția artei noastre naționale din vârstă directie. — Inițiativa aceasta a noului comitet central al »Astrei« este din cele mai importante și de aceea credem, că chemarea adresată prin toate ziarele, invitând publicul să participe la această expoziție, va fi ascultată. Expoziția se deschide la 10 Octombrie și va putea fi vizitată până la 15 Octombrie.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânii două după Înălțarea sfintei Cruci, va predica la catedrală pâr. *Valer Suciu*, profesor la școala normală de băieți.

— Joia trecută s'a făcut, cu ceremonialul obișnuit, deschiderea solemnă a noului an școlar la toate noaste licee, precum și la școala normală de băieți. Numărul elevilor acestor școli, este redus considerabil prin forța împrejurărilor (lipsa de local suficient), trece mult peste cel

de o mie, trezind astfel la nouă viață monotonă din zilele de vacanță a orașului nostru. La toate trei școlile s'au dat elevilor frumoase indemnuri pentru munca grea dar mântuitoare ce-și așteaptă în cursul noului an școlar. — Tot aici amintim că pentru *examele de primire pe clasa a V-a* a fost delegat ca comisar ministerial d. *I. Cliniciu* simpaticul președinte al asociației profesorilor secundari, care a făcut asupra tuturor cea mai bună impresie.

— Știrea referitoare la *situația de capitală de județ a Blajului*, dată de noi încă în numărul trecut, s'a confirmat săptămâna din urmă și oficial, producând o vie bucurie în toate cercurile de aici și, să sperăm, fără a face prea multă supărare celor din Diciosânmărtin.

Notie premii ale Academiei române. Dintre premiile cari se vor conferi în sesiunea anului 1926 și pentru cari lucrările trebuiesc prezentate în câte 5 exemplare, până la 31 Decembrie 1925, încreștăm și noi următoarele mai însemnate: *Premiul Dr. Aurel Cosma* de 100,000 Lei pentru cea mai bună lucrare istorică; *premiul statului Gh. Asachi* de 50,000 Lei pentru o scriere istorică, economică, iuridică, filosofică; *premiul statului Lazăr* tot de 50,000 Lei pentru o scriere cu conținut științific; *premiul Alexandru Ion Cuza* de 20,000 Lei pentru »Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea principatelor«; *premiul Lazăr* de 15,000 Lei pentru »Studiul lignitelor din România în vederea industrializării lor prin destilațiune«; *marele premiu Regele Ferdinand* de 10,000 Lei pentru »Viața și faptele lui Tudor Vladimirescu, starea socială și culturală din timpul său«; *premiul episcopiei Argeșului* pentru »Monografia mănăstirii și episcopiei din Curtea de Argeș«; *premiul Prințesa Alina Știrbei* de 8,500 Lei pentru »Istoria calendarelor românești din punctul de vedere cultural și literar până la finea secolului XIX«; *premiul Alexandru Ion Cuza* de 6000 Lei pentru »Scriitorii bucovineni dela anexarea la Austria până în zilele noastre« și *premiul Funcționarilor C. F. R. din București* tot de 6000 Lei pentru »Drepturile funcționarilor publici față de stat«. — Doritorii de-a cunoaște și celelalte premii mai mici pot consulta conspectul complet la redacția noastră.

Noii onorarii medicale. În ședința generală a asociației medicilor filiala »Aiud« dela 28 August s'au stabilit următoarele onorarii medicale minimale, valabile dela 1 Septembrie 1925: Consultație la ambulanța medicului 60 Lei, iar la locuința bolnavului 100 Lei (peste 10 vizite fiecare vizită următoare: 60 Lei). Consiliul medical 200 Lei. Noaptea (dela 8 seara până la 8 dimineața) se va plăti dublul acestor taxe. Injecție de orice natură 100 Lei (mai multe în serie: câte 60 Lei una). Tratare cu Neosalvarsan 120 Lei. Certificat medical 100 Lei. Act medico-legal 200 Lei. În provincie 200 Lei de oră și 1200 Lei pe zi, ora începută se socotește complet și trăsura îl privește pe bolnav.

† **Taya Dr. Popa n. Pop**, soția dlui Dr. Isaia Popa din Cluj, s'a stins acolo în anul 25 al etății și abia al doilea al fericitei sale căsătorii. O deplâng numărătoare rudeni. — Fie-i partea cu dreptii!

Intrunire colegială. Ni-se cere publicarea următoarelor știri: »Absolvenții liceului din Blaj, seria 1915, sunt invitați a lua parte la intrunirea colegială de 10 ani pe ziua de 31 Octombrie c. — *Dr. Aurel Radu, Dr. Victor Lașiu, Octavian Pop.*

Telefonul „Unirii.“

M. Arad. Aveți toată dreptatea. Adevăratele vizitații canonice sunt cele făcute fără anunțare previe — cum a început noul episcop ortodox din Arad —, dar iarăși nu se poate nega, că acum în primii ani ai stăpânirii românești, n'a fost rău că arhieriei noastre au ieșit cu alaiu între credincioșii lor. După umilirile atât de supărătoare de pe vremea stăpânirii trecute trebuia o înălțare a sufletelor și fastul obișnuit la atari vizitații a fost, credem, acum la început folositor și poate chiar necesar.

„Telegraful român“. Sibiu. Nu domnilor, la Asociație ne-am înscris nu de dragul Papei, ci de dragul culturii naționale, pe care fiii bisericii noastre o au cel puțin tot atât de dragă, ca și pe Papa. Și dacă numărul acestor uniți iubitori de cultură românească întrece cu cel puțin 50 la sută pe acela al ortodocșilor Dvoastră, e numai firesc, credem, ca ei să nu lase monopolul conducerii »Astrei« pe mâna celor care nu înțeleg să se vâre decât la conducere. Și dacă Vi-se pare că aici nu mai »ajurăm«, înseamnă numai că Vați mai desmetecit, dându-Vă probabil seama că ar fi timpul să îndemnați pe intelectualii Dvoastră să arate pe viitor mai mult interes față de cultura românească reprezentată prin »Astra«.

Dr. B. Cluj. Informația, publicată, după gazetele ungurești, cu atâta satisfacție și din partea »Renășterii« ortodoxe dela Dvoastră, este lipsită de orice temei. Întârzierea, de sigur supărătoare, din jurul preluării bise-

Dar disciplina nelufrântă se vedește în taxă. Aici înfruntarea clasicității latine se reaminte la orice pas. Consecvența timpurilor, unele întrebări ale conjunctivului și negației, precum și alte câteva întorsături, dovedesc o îndelungată ucenicie.

Nota caracteristică a sintaxei franceze rămâne însă modul de a analiza ideile, de a lega cuvintele după importanța lor în construcție. Aci trebuie căutat secretul cunoscutei transparențe a limbei franceze. Se poate chiar afirma, că o frază, care suferă de o cât de mică lipsă de claritate, n'a trecut prin tiparul sintaxei franceze. Se zice, că un filozof german, al cărui nume îmi scapă, ar fi exclamat citindu-și operele în traducere franceză: »Acum înțeleg și eu multe cari înainte îmi păreau neînțeleșite«. Ceea ce e sigur și se poate constata ușor, e faptul, că traducând din românește în franceză, simțim mereu nevoia să rotunjim și o expresiune, să precizăm colo un cuvânt, lucruri ce la noi treceau neluate în seamă.

Și atunci se impune întrebarea: Cum au ajuns Francezii la această perfecțiune a limbei? Răspunsul potrivit ni-l dă Iuliu Cesar, care vorbind de Gali observă: Două lucruri prețuiesc și mai presus de toate: »vitejia și elocința«. Patima aceasta a graiului frumos a urmărit pe Francezi în tot cursul existenței lor. E de remarcă, că femeile au avut un rol însemnat în procesul de dezvoltare al limbei. Amintesc aci numai saloanele literare ale »prețioaselor« din sec. XVII., cari au imprimat limbei franceze

aceea distincțiune și mlădiere, cari o izolează astăzi de toate limbile cunoscute din lume.

Dar templul adevărat, consacrat cultului limbei a fost Academia franceză. Fundată de marele om de stat, cardinalul de *Richelieu*, scopul ei a fost să infiltreze în conștiința Francezilor, că limba face parte integrantă a măririi unei națiuni. De altfel, ambițiunea literaților francezi de a-și ridica limba la importanța și universalitatea limbei latine e de foarte veche dată. Chiar străinii îi împingeau la această credință, căci însuși *Brunetto Latini*, magistrul lui *Dante*, găsisse cu cale, să-și publice opera sa »Trésor de sapience«, în franceză, ca fiind »limba cea mai delectabilă (délitable)«. Apoi, nerăbdător de a-și vedea visul aievea, *Ronsard*, în sec. XV, epoca renașterii, în manifestul »Pleiadei« spune fără ocol: »Dați năvala superbeii cetăți romane și cu prăzile luate împodobiți altarele voastre«. *Malherbe*, alarmat de această pornire de latinizare, a căutat să readucă limba la vechiul ei făgaș. Era târziu. Limba își urma ascensiunea triumfală, la care o îndemna originea-i nobilă și înaltele ei destine.

La noi, ceva analog a încercat, în secolul trecut, *Treboniu Laurian*. De ce a dat greș încercarea lui? Pentru că a vrut să substituie toate cuvintele românești cu cele latinești, chiar cuvintele concrete, de întrebuintare zilnică. *Ronsard* a transplantat termeni și cuvinte abstracte, cari nu se găseau în limbă și aici că se puteau forma din radicale populare

(transacțiuni, intransigent, atent, insinua etc.) Primul a procedat prin transformare; acest al doilea, prin adoptare.

Cu tot spațiul restrâns al unui articol de ziar, țin să mai ating o chestiune ce se discută, pe alocurea, între amatorii de limbi. Înțeleg vechea rivalitate a celor două limbi, franceza și italiana, spre a obține mărul lui Paris, ca preț al frumuseții lor.*)

Dacă ar fi să decidem în pripă și să dăm un răspuns ca oricare altul, am zice cu proverbul românesc: E frumos ce-mi place mie. Dar, vedeți, o limbă e constituită din forme, din sunete și ca atare e supusă legilor estetice. *Deodati*, un fin cunoscător în materie, publicase, în anul 1761, o carte despre »Excelența limbei italiene«, pe care o trimise castelanului dela *Cirey*, cu gândul ascuns de a culege laude. *Deodati*, pe semne, uitase, că spiritul inciziv al filozofului francez era făcut mai mult pentru critica obiectivă, pentru usturătoarele subtilități ale ironiei, care nu cunoaște cărările inflorite ale făjniciei. Eminentă și rară virtute, am zice noi, dacă *Voltaire* n'ar fi experimentat valoarea ei practică pe propria sa spinare. Odată la Paris, bastonat fiind de cavalerul *de Rohan*, în plină stradă. Altă dată, mai discret, la Potsdam, din porunca lui *Frederic II.*, marele său amic și protector.

Iată câteva pasaje din răspunsul lui *Vol-*

*) De fapt, limba spaniolă întrunește condițiunile unei ideale frumuseți, dar e săracă și puțin cunoscută.

ricii și averii Minorităților, se datorează exclusiv greutăților ce-am avut cu evacuarea Căminului de ucenici din casa lor dela Târgu-Murăș, iar, mai nou, unor neînțelegeri referitoare la reparaturile ce sunt a se face acestei case. De acum însă totul este aranjat, așa că după întoarcerea pâr. mitropolit dela Roma, vom putea ajunge, sperăm, foarte curând în posesiunea frumoasei donațiuni ce ni-s'a făcut din partea sfântului Scaun.

M. Sibiu. Spuneți, Vă rugăm, corespondentului anonim dela »Lumina Satelor«, care sub semnătura falsă de »mai mulți alegători« atacă conducerea partidului național din Alba de jos, că spune un neadevăr sfruntat, când atribuie Blajului, și mai ales preoților din Blaj rolul hotărâtor în fixarea candidaturilor dela alegerile agricole. Lucrul acesta poate să-l confirme de altfel și președintele Camerei de agricultură, d. Dr. Ioan Pop, care este ortodox și fruntaș al bisericii ortodoxe și care totuși a fost ales președinte cu voiața unanimă a tuturor membrilor gr.-catolici.

C. Bistrița. Cele trimise le-am primit și le vom utiliza probabil în legătură cu instalarea apropiată a patriarhului român.

H. Lugoj. Chităm primirea sumei de Lei 270. Achitat până la finea anului curent.

G. Sig. Primit 91 Lei. Achitat până la 30 VI 1925.
Of. par. Oroșfaia. Chităm suma de 150 Lei.

Capitulul mitropolitan gr.-catolic — Blaj.

Nr. 145—1925.

CONCURS.

Pentru primirea alor 2 săraci în *Azilul de bătrâni Nicolae Pepelovici și soția Ana n. Gyulai* publicăm concurs cu termenul de 31 Octombrie 1925. Pot concurge — fără deosebire de limbă și religie — bătrâni incapabili de lucru, sănătoși și cu purtare cinstită. La primire vor avea întâietatea cei din Blaj, apoi bătrânii din județul Albei inferioare și pe urmă cei din alte județe ale Ardealului.

Cererile se vor înainta prin oficiul parohial, care deodată va declara, că concurentul împlinește condițiile de mai sus.

Blaj, 23 Septembrie 1925.

Iacob Popa

(92) 1-2

prepozit capitar.

taire: „Binevoii a recunoaște, că prodigioasa varietate a desinențelor va fi având oarecare avantaje asupra celor patru terminațiuni (a, e, i, o), cu cari se sfârșesc toate vorbele italiene. Credeți, că urechea unui străin poate fi satisfăcută când citește: „Motto egli opro col senno, et con la mano“. Vă lipsesc asemenea diftongii, cari în limba noastră sunt de un efect atât de minunat (loyal, miel, vouer).*) Ne reproșați pe e mut al nostru. Dar tocmai acest e mut constituie marea armonie a poeziei și prozei noastre; *flamme, diadème, marguerite*, lasă în ureche un răsunet ca și „clapele pe cari degetele nu le mai lovesc“.

Se poate vorbi mai judicios decât așa? De aceea, termin din parte-mi cu o mică comparație: Limba italiană e ca un buchet compus numai din splendizi trandafiri, cari se răsfăț în monotonia frumuseții lor. Limba franceză e un mănunchiu de flori, în care, alături de mândrii trandafiri, se ascund garoafe, micșunele, mărgăritare, suave flori discrete, dar atât de atrăgătoare!

Pentru Românii ardeleni, prinși în arcașele mentalității germane, civilizația franceză a fost ca un castel fermecat din povești, ale cărui porți ferecate cu grele lanțuri de aur, păzeau nebănuite comori. Acum, când porțile stau larg deschise și ochii tuturor pot privi nesfârșitele lumini, n'a sosit oare timpul să caute să însușească fiecare, cu mic cu mare, tineri și bătrâni, limba marelui popor francez, fratele nostru de sânge, campion neobosit al civilizației și al păcii pe pământ.

*) Una din frumusețile limbei românești sunt tocmai diftongii, cari plac mult și străinilor (miere, seara, foarte, stea).

Concurs la stipendii.

Până la 31 Octombrie 1925 se publică concurs la stipendii din „Fondul școlii gr.-cat. de băieți și stipendii din Teiuș“. Mărimea stipendiului se va satori în raport cu numărul cererilor. *Cererile întrate după 31 Octombrie nu se vor lua în considerare.*

Indreptățiți la aceste stipendii sunt studenții universitari și elevii din școli secundare, cari sunt descendenți după tată din cele 26 familii grănițarești din Teiuș.

La cereri se vor alătura următoarele documente:

1. Certificat școlar de pe anul 1924/5.
2. Dovadă că e înscris ca elev ordinar în vre o școală pomenită mai sus.
3. Dovadă că e născut din căsătoria legitimă, după tată descendent din o familie grănițarească însemnată în statutele fondului (Extras de botez).

Teiuș, la 8 Septembrie 1925.

2-2 (99) Curatorul fondului grănițareesc.

Post rentabil.

Postul de institutor pentru limba română la școala primară catolică din Sulina, cu o retribuție de 6—7000 Lei lunar, plus locuință în curtea școlii, e vacant și se poate ocupa imediat de institutori *catolici*, cari intrunesc următoarele condiții:

1. Să aibă diplomă.
2. Să știe cânta la pian.

A se adresa, cât mai fără întârziere, la redacția „Unirea“ Blaj. (80) 2-2

Preoțime! Nou apărut! Invățătorii!

Comandați imediat cea mai frumoasă și bogată carte de rugăciuni:

„Gararea Fericirii“

de preotul *G. Mânzat*, care conține 368 pag. cu 26 capitole mari și diferite rugăciuni acomodată pentru orice ocaziune, fiind aprobată de I. P. S. S. dl Episcop de Gherla Dr. Iuliu Hossu sub Nr. 581—1925.

S'a pregătit în următoarele legături:

- In carton tare > 85—
- > până fină cu cruce aurită > 140—
- > piele lux, pe hârtie velină
- pentru dame > 280—

Pentru școlari se recomandă cele cartonate, à 85 lei.

La librăria ANCA Cluj.

Preoți! Cereți:

„Predici la Morți“

de Prot. I. Marga. Prețul 45 lei.

La comandă anticipați prețul plus 10 Lei porto.

2-20 (67)

Modele elegante de blănuri.

Ludovic Déri
blănar

CLUJ
Str. Memorandului 3.

Telefon: 12-12.

Cele mai noue blănuri la modă.

Sub tipar:

Insemnări din Italia

Cu ocazia Pelerinajului românesc din 19 Mai—3 Iunie 1925

de A. Lupeanu-Melin

— Numeroase ilustrațiuni. —

o o

Tipărintuse un restrâns număr de exemplare, doritorii acestei cărți să facă prenotări la autor, Blaj.

Buzdughină & Hossu

Intreprindere românească

SIBIU

TURNĂTORIE DE FONTĂ ȘI METAL
ATELIER MEHANIC
MAȘINI DE TREERAT
MORI, MOTOARE, CAZANE.

TURNĂTORIE DE CLOTE
POTE din cel mai bun material, cu garantarea cuvenită și prețurile cele mai solide.

(33) 20-?

CUMPĂRAM aramă veche, în orice cantitate, precum și fuci vechi de mașini.

scădere de 20%

77
7-?

La curățirea chimică și văpsitul de vestimente.

Kristály,

fabrică pentru văpsit, curățirea chimică și spălătorie cu vapor. O L U J.

Reprezentantul din Blaj:
TRAIAN NOVAC
comerciant.

Cețiți și răspândiți:

„UNIREA!“